

Innst. O. nr. 57

(2002-2003)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 8 (2002-2003)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i rettergangsgivningen mv. (elektronisk kommunikasjon med domstolene mv.)

Til Odelstinget

1. HOVEDINNHALDET I PROPOSISJONEN

Justisdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til lovendringer som legger til rette for elektronisk kommunikasjon med domstolene, namsmyndighetene og tinglysingsmyndigheten.

Lovforslaget vil fjerne de rettslige hindringene for elektronisk kommunikasjon. Det foreslås en overordnet regel med hjemmel for Kongen til å gi nærmere bestemmelser. Regelens formål er å sikre teknologinøytralitet ved skriftlig kommunikasjon med domstolene, og den vil gå foran de enkelte lover som gjelder domstolenes saksbehandling. Bestemmelsen vil gi en mulighet, men i utgangspunktet ingen rett eller plikt, til elektronisk kommunikasjon med og i domstolene.

For tinglysingsmyndigheten gis det i tillegg hjemmel til å igangsette prøveprosjekter for tinglysing av elektroniske dokumenter.

2. BAKGRUNNEN FOR LOVFORSLAGET

eRegelprosjektet ble igangsatt for å fjerne unødige rettslige hindringer for elektronisk kommunikasjon. Forslag til lovendringer ble lagt frem ved Ot.prp. nr. 108 (2000-2001) og Ot.prp. nr. 9 (2001-2002). Lovendringene trådte i kraft 1. januar 2002.

Prosesslovgivningen ble i sin helhet unntatt fra eRegelprosjektet. Kommunikasjon med domstolene krever helhetlige praktiske og rettslige løsninger som må vurderes særskilt. På den bakgrunn laget Justisde-

partementet et høringsnotat inneholdende en gjennomgang av bestemte former for dokumentutveksling som foregår i forbindelse med saker som behandles etter rettergangslovene. Høringsnotatet inneholdt også forslag til generelle lovendringer.

Høringsnotatet ble sendt på høring til en rekke instanser.

3. ELEKTRONISK KOMMUNIKASJON MED DOMSTOLENE

3.1 Tilrettelegging for elektronisk kommunikasjon

Forslagene i departementets høringsnotat tar i første rekke sikte på å fjerne de rettslige hindringene for elektronisk kommunikasjon med domstolene. I høringsnotatet foreslås en overordnet regel for elektronisk kommunikasjon, med hjemmel for Kongen til å gi nærmere bestemmelser. Bestemmelsen vil gi en mulighet, men i utgangspunktet ingen rett eller plikt, til elektronisk kommunikasjon med og i domstolene.

Høringsinstansene er positive til at det åpnes for elektronisk kommunikasjon med domstolene. Det er få merknader til utformingen av bestemmelsen. Merknadene er i det vesentlige knyttet til den konkrete gjennomføringen av bestemmelsen i forbindelse med de enkelte former for dokumentutveksling med domstolene.

Justisdepartementet anser, i tråd med eRegelprosjektet, at det bør legges til rette for elektronisk kommunikasjon med domstolene. Dette bør etter departementets syn skje ved at det gis en overordnet regel som fjerner hindringene for elektronisk kommunikasjon. Regelens formål skal være å sikre teknologinøytralitet ved skriftlig kommunikasjon med domstolene, og den vil derfor være overordnet de enkelte lover som gjelder domstolenes saksbehandling.

Departementet er av den oppfatning at tilretteleggingen kun bør skje ved at lovgivningen gjøres teknologinøytral. Den nærmere regulering av elektronisk kommunikasjon bør etter departementets mening ikke skje i lovs form. Departementet anser derfor at det bør gis en forskriftshjemmel for Kongen til å gi nærmere bestemmelser om elektronisk kommunikasjon med domstolene. Departementet foreslår en slik forskriftshjemmel i domstolloven § 197 a.

Ved utforming av tekniske løsninger for elektronisk kommunikasjon med domstolene og bestemmelser knyttet til dette må en rekke hensyn ivaretas. Samlet foreligger et omfattende arbeid, som til dels er omtalt i proposisjonen, som belyser de sentrale hensyn som må ivaretas ved elektronisk kommunikasjon med domstolene. Dette vil danne grunnlag for å utforme ordninger for elektronisk kommunikasjon ved alle domstolenes sakstyper.

Ved skriftlig kommunikasjon til domstolene, vil forslaget til lovbestemmelse gi omverdenen valget mellom ordinære brev eller den elektroniske kommunikasjonsform domstolene i det enkelte tilfellet har lagt til rette for, og således fungere som et supplement til de alminnelige regler om skriftlig kommunikasjon.

Ved skriftlig kommunikasjon fra domstolene, vil løsninger for elektronisk kommunikasjon måtte utformes på grunnlag av hva slags teknologi som er tilgjengelig og i hvilken grad denne er tatt i bruk. Departementet anser derfor at den nærmere regulering av domstolenes valg mellom elektronisk og papirbasert kommunikasjon bør skje ved forskrift.

3.2 Fristavbrytelse

I høringsbrevet ble det foreslått at fristavbrytelse i henhold til domstolloven § 146 skal skje når det elektroniske dokumentet er kommet frem til riktig elektronisk adresse.

Flere høringsinstanser foreslår alternative regler for fristavbrytelse. Rettsvesenets IT- og fag tjeneste mener at det riktige vil være at fristavbrudd skjer dersom meldingen er avsendt innen fristen.

Departementet mener at fristavbrytelse i utgangspunktet bør skje ved avsendelsen og foreslår en regel i tråd med dette. Det må i den forbindelse kunne kreves at avsenderen har benyttet riktig elektronisk adresse. På grunn av hurtigheten ved elektronisk kommunikasjon bør fristene for avsenderen til å gjenta en mislykket oversendelse være kortere enn for ordinære postforsendelser. Departementet anser at de gjeldende frister i domstolloven § 146 tredje ledd på henholdsvis en uke og en måned i stedet bør være på en dag og en uke ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Bestemmelsen antas å få begrenset praktisk betydning. Innføring av kvitteringsordninger for bekreftelse av mottak vil gjøre det mulig for

avsenderen umiddelbart å konstatere om meldingen er mottatt og deretter gjøre en ny oversendelse, enten elektronisk eller ved vanlig brev, innen fristens utløp.

For øvrig bemerker departementet at de øvrige regler for frister, for eksempel beregningen av disse og oppreisning for fristforsømmelse, også vil gjelde ved bruk av elektronisk kommunikasjon.

3.3 Elektronisk utveksling av prosesskrifter mellom parter som er representert med advokat

I høringsbrevet foreslo departementet en ny regel for elektronisk utveksling av prosesskrifter mellom parter som er representert ved advokat.

Med ett unntak hadde ikke høringsinstansene merknader til forslaget.

Departementet anser at hvis utveksling av prosesskrifter skjer elektronisk, vil det som regel være en god ordning at prosesskriftene sendes motparten samtidig som det sendes til retten. Dette trenger imidlertid ingen særlig lovhjemmel. Forslaget gir videre uttrykk for at avsenderen skal ha en rett til å kommunisere elektronisk med motparten, hvilket kan være problematisk. Departementet er derfor av den oppfatning at lovforslaget inntil videre bør utgå.

3.4 Elektronisk kommunikasjon med namsmyndighetene

I høringsbrevet ble det foreslått at reglene for elektronisk kommunikasjon med domstolene skal gjelde tilsvarende for namsmyndighetene.

Høringsinstansene har ingen konkrete merknader til lovforslaget.

Departementet er av den oppfatning at det bør åpnes for elektronisk kommunikasjon med de alminnelige namsmyndighetene, og foreslår en ny bestemmelse om dette i tvangsfullbyrdsloven § 2-13 som viser til den foreslåtte nye bestemmelsen i domstolsloven § 197 a.

3.5 Elektronisk kommunikasjon ved tinglysing

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 13 (2001-2002) om fremtidig organisering av tinglysing i fast eiendom besluttet Stortinget at tinglysingen for fremtiden skal skje ved et sentralt tinglysingsregister knyttet til Statens kartverk. Oppgaven flyttes således ut av domstolene. Tinglysing av rettigheter i annet enn fast eiendom utføres ved Løsøreregisteret, og ville ikke falt direkte inn under departementets forslag til endringer i domstolsloven. Det er på denne bakgrunn behov for en særlig lovhjemmel for elektronisk kommunikasjon ved tinglysingen som gjelder både for tinglysing i fast eiendom og tinglysing i løsøre.

En gjennomgående revisjon av selve tinglysingsordningen for å tilpasse den til tinglysing av elektro-

niske dokumenter faller utenfor proposisjonens rekkevidde. Departementet anser likevel at det i denne sammenheng bør gis en uttrykkelig hjemmel til å igangsette prøveprosjekter for elektronisk tinglysing, som vil gi grunnlag for å vurdere endringer i saksbehandlingsreglene i tinglysingsloven. Hjemmelen må således gi adgang til å fravike de alminnelige saksbehandlingsreglene der det er påkrevet for at tinglysing av elektroniske dokumenter skal være mulig. Dette forutsettes å kunne skje uten at tilliten til tinglysingens troverdighet svekkes.

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Departementet antar at lovendringsforslagene ikke vil medføre store økonomiske eller administrative konsekvenser for domstolene.

5. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Carsten Dybevig og Linda Cathrine Hofstad, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, støtter Regjeringens formål med det foreliggende lovforslaget, som er å sikre teknologinøytralitet ved skriftlig kommunikasjon med domstolene. Dette betyr at de rettslige hindringene for elektronisk kommunikasjon ved saksbehandling for domstolene fjernes. Således er det viktig med en rask og sikker utbygging av domstolenes saksbehandlingssystem slik at domstolene kan tilrettelegge også for slik kommunikasjon.

Komiteen ser at elektronisk kommunikasjon med domstolene vil kunne forenkle og effektivisere det administrative knyttet til en domstolsbehandling. Slik sett vil det også kunne gi muligheter for en raskere saksbehandling.

Komiteen viser til at sikkerhet ved domstolsbehandling av saker er svært viktig. Dette gjelder både i straffesaker og i sivile saker. Innføring av elektronisk kommunikasjon ved domstolene, vil derfor være begrenset i forhold til teknologiens utvikling. I den utstrekning elektronisk kommunikasjon blir det som benyttes av de profesjonelle parter, er det viktig å la enkeltpersoner som fører en sak få mulighet til å benytte papir og post også i fremtiden.

Komiteen er enig i at ved bruk av elektronisk kommunikasjon avbrytes fristreglene ved avsendelse

til riktig elektronisk adresse. Det vil her bety at forsendelsen har nådd ut av eget/bedriftens datautstyr, og at en altså har benyttet den korrekte adresse.

Komiteen vil påpeke betydningen av forutberegnelighet ved rettergangslovgivningen. Tilgjengeligheten til regelverket må også være så god som overhodet mulig. Reglene bør derfor i størst mulig grad utformes direkte i lov. I den utstrekning forskrifter benyttes må de ha en svært god tilgjengelighet for folk flest.

Komiteen har for øvrig ingen merknader til det fremlagte lovforslaget.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i rettergangslovgivningen mv.
(elektronisk kommunikasjon med domstolene mv.)

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 146 skal lyde:

Skal en forkynnelse foregå i løpet av en frist, kreves at skriftet før utløpet av fristen er avgitt til den offentlige tjenestemann som skal utføre forkynnelsen, eller til postoperatør eller den telegraf- eller telefonstasjon som skal utføre forkynnelsen eller bringe skriftet fram til vedkommende tjenestemann. *Ved bruk av elektronisk kommunikasjon, avbrytes fristen ved avsendelse til riktig elektronisk adresse.*

Skal en meddelelse, begjæring eller erklæring i en sak avgis i løpet av en frist, er det, når ikke annet er bestemt, nok at skriftet før utløpet av fristen er avgitt til postoperatør eller den telegraf- eller telefonstasjon eller offentlige tjenestemann som skal bringe skriftet fram. Det samme gjelder når en frist skal avbrytes ved saksanlegg eller tilsvarende skritt eller ved prosessvarsel til tredjemann. *Ved bruk av elektronisk kommunikasjon, avbrytes fristen ved avsendelse til riktig elektronisk adresse.*

Kommer ikke skriftet fram, eller blir forkynnelsen ikke utført, må de nevnte rettergangskritt gjentas innen 1 uke etter at vedkommende har fått vite om dette eller burde ha forstått det, eller om den opprinnelige frist er kortere, innen en frist av samme lengde som denne. Ble rettergangskrittet ikke foretatt ved rekommandert brev eller telegram, må det dog i alle slike tilfelle senest være gjentatt innen 1 måned etter det tidspunkt da skrittet opprinnelig skulle vært foretatt, enten *ved elektronisk oversendelse som er bekreftet*

mottatt, ved rekommandert brev eller telegram eller ved bevislig overlevering av skriftet til rette vedkommende på bestemmelsesstedet. Ved bruk av elektronisk kommunikasjon er fristene i første og annet punktum henholdsvis 1 dag og 1 uke.

Kongen kan gi nærmere regler om at avgivelse med virkning etter denne paragraf skal kunne skje også til tjenestemann, postoperatør eller telegraf- eller telefonstasjon i fremmed stat.

Overskriften til kapittel 9 skal lyde:

Kapittel 9. Forkynnelser, meddelelser og elektronisk kommunikasjon

Ny § 197 a skal lyde:

Kongen kan ved forskrift bestemme at kommunikasjon med domstolene som etter loven skal skje skriftlig, også kan skje elektronisk.

Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra lovbestemte krav til skriftlig kommunikasjon med domstolene når kommunikasjonen skjer elektronisk.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om elektronisk kommunikasjon med domstolene, herunder regler om signering, autentisering, integritet og konfidensialitet og regler som stiller krav til produkter, tjenester og standarder som er nødvendige for slik kommunikasjon.

II

I lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing gjøres følgende endring:

Ny § 4 a skal lyde:

Kongen kan ved forskrift bestemme at kommunikasjon ved tinglysing som etter loven skal skje skriftlig, også kan skje elektronisk.

Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra lovbestemte krav til skriftlig kommunikasjon ved tinglysing når kommunikasjonen skjer elektronisk.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om elektronisk kommunikasjon ved tinglysing, herunder regler om signering, autentisering, integritet og konfidensialitet og regler som stiller krav til produkter, tjenester og standarder som er nødvendige for slik kommunikasjon.

Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra saksbehandlingsregler fastsatt i eller i medhold av tinglyssloven ved prøveordninger for tinglysing av elektroniske dokumenter.

III

I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endring:

Ny § 2-13 skal lyde:

§ 2-13. Bruk av elektronisk kommunikasjon

Ved elektronisk kommunikasjon med namsmyndighetene gjelder domstolloven § 197 a tilsvarende.

IV

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i justiskomiteen, den 23. januar 2003

Trond Helleland
leder

André Kvakkestad
ordfører

Jan Arild Ellingsen
sekretær